

Kaposvári orionidák

A kaposvári Orion Csillagászati Csoport története valamikor 1989-ben kezdődött, egy fizika órán. Felvetődött bennem a gondolat, hogyan lehetne távcsövet építeni. Nagyon kezdetleges elképzeléseim voltak, teljesen autodidakta módon próbáltam összerakni egy „messzelátót” egyszerű szemüveglencséből. Kartoncsőből egy 1 dioptriás szemüveglencséből és egy kézinagyítóból született meg életem első távcsöve, egy Kepler-távcső. Büszkén mutattam meg tanárainknak és osztálytársaimnak.

Néhány év kihagyás után 1994-ben kezdtem el ismét csillagászokdni, majd 1996-ban egy kedves régi barátom segítségével hozzájutottam egy 72 mm átmérőjű, 40x-es nagyítású MOM-távcsőhöz. A jó távcső birtokában arra gondoltam, rajtam kívül másokat is érdekelhet a csillagászoklás. Így is lett. Megalakult az Orion Csillagászati Csoport 12 fő részvételével.

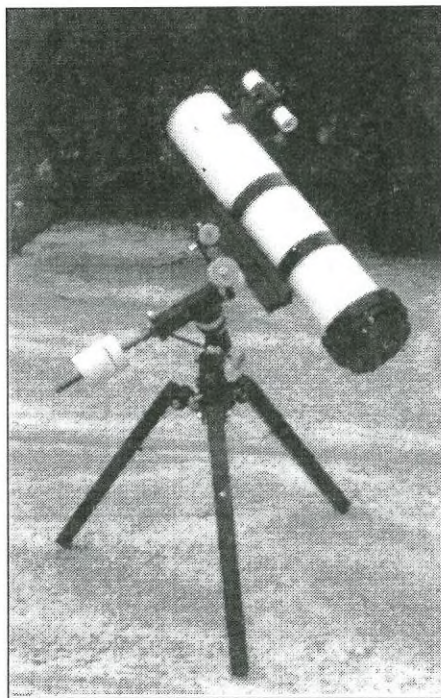
Jelenleg kéthetente tartjuk összejöveteleinket, eddig az Építőipari Szakközépiskola adott helyet gyűléseinknek. Ilyen alkalmakkor kimentünk egy közeli parkba, és ott ismerkedtünk a csillagos éggel. Többnyire a Holdat, a Jupitert, a Szaturnuszt, az Orion-ködöt és a Fiaszttyúkot néztük meg.

Hirtelen, varázslásra minden megváltozott 1997-ben. Megismerkedtem Hevesi Zoltánnal, aki nagyon sokat segített nekem, szívesen osztotta meg tapasztalatait velem.

A csoport tagjai sokszor nyaggattak, hogy jó lenne, ha az elmélet helyett gyakorlati csillagászattal is foglalkoznánk. Hevesi Zoltán tanácsára elutaztunk Ráktanyára az idei Messier Maratonra. Török Zoltán társaságában vettem részt a rendezvényen. Ráktanyán azonnal összebarátkoztunk a monori ama-

törökkel (Szabó Gáborral és Beretka Imrével). Igyekeztünk minél többet megtudni a távcsövekről és az észlelések mikéntjéről. Megfeszített figyelemmel követtük Bakos Gáspár mozdulatait, amint sorra beállította az objektumokat. Megpróbáltunk ellesni mindent, ami hasznos lehet.

Egyetlen komoly műszerünk saját 150/750-es Newton-reflektorom, melynek építésében nyújtott segítségükért köszönetet mondok Hevesi Zoltánnak, Réti Lajosnak és Szabó Sándornak.

Azóta átészleltünk pár éjszakát szűrőkülettől hajnalig. Csoportos észlelést szerveztünk Bárdudvarnokon, távol a kaposvári fényektől. Az Orion Csillagászati Csoport tagdíja havi 200 Ft, amit teljes egészében a csoportra költünk. Eddig ketten vagyunk MCSE-tagok.

*Bozsoky János
7400 Kaposvár, 48-as ifj. u. 54.*

Marosvásárhely

Marosvásárhelyen élek, 56 éves nyugalmazott építészmérnök vagyok, MCSE tagsági igazolványom száma 2251.

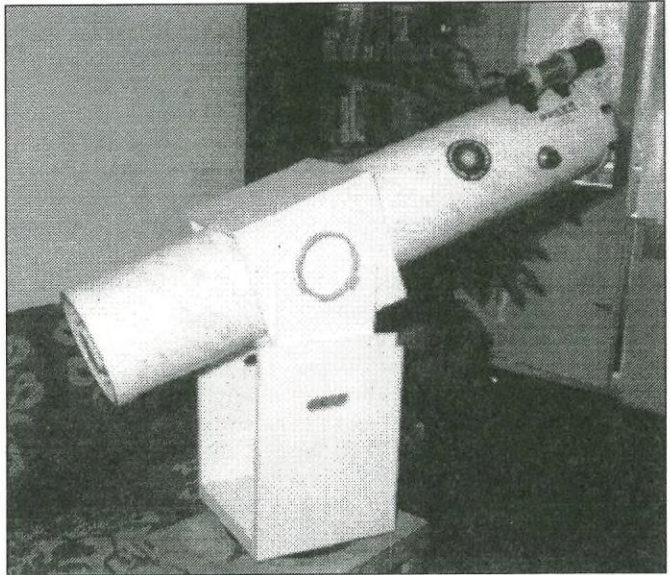
Rövid beszámolómban szeretném elmondani, hogy városunkban is mintha megindult volna a csillagászati élet Kulin György A távcső világa c. könyve jóvoltából. A 98-as év folyamán több távcsövet is sikerült építenünk: két 20 cm-es Newton (Osvát Lászlóval) és két 8 cm-es refraktort (Szöcs Tamással és Szöcs Edgárral közösen). A fiatalok többször is próbálkoztak tükrörcsiszolással, ill. kisebb lensés távcsövek beszerzésével.

Bemutatót is szervezünk minden este, ha csillagos az ég. A 20 cm-es Dobsonnal minden derült este kint voltam szeptember és október folyamán a Hobby-parkban (az új kórház mögötti téren) és megnéztük a Holdat, Jupitert, Szaturnuszt és mély-ég objektumokat (M11, M13, M31, M57, M92 stb.). Sok ismerősnek, szomszédnak, barátunk bemutatót a lakásunkon.

Próbálkozunk szakkör szervezésével is, de valahogy úgy vagyunk vele, hogy sok az érdeklődő, de több a kíváncsiszkodó.

Magamról még annyit írnék, hogy már 14 éve csillagászokodom, van két tükrös távcsövem (egy 100/1000 mm-es Uránia és egy 198/1145 mm-es Csatlós-féle). Ez utóbbit az ősz folyamán fejeztem be, a mellékelt képeken is ez látható. Van még két lensés távcsövem is, egy 80/650 mm-es és egy 50/630 mm-es, továbbá két binokulárom.

Sokat foglalkozom napórák szerkesztésével, számításával, továbbá paraboló-

id és ellipszoid tükrök gépi csiszolásának lehetőségeivel.

Nem utolsó sorban sokat ülök a távcsövek okulárja mögött, keresem és csodálom az égbolt titkait.

Nemes Győző
4300 Târgu Mures, str. Moldovei 13/13.
Románia

Tájékoztató az 1998. évi 1%-os SZJA-felajánlások felhasználásáról

A Monolit Ifjúsági Klub 1998-ban az 1%-os SZJA felajánlások eredményeként 13 117 Ft összegű támogatást kapott, melyet az alábbiak szerint használtunk fel:
Meteor csillagászati évkönyv előfizetés 1999 13 117 Ft
Köszönjük a felajánlók támogatását!

Becsap(ód)ós filmek

Alig néhány hónap különbséggel két kisbolygó/üstökös műfajú filmmel is megörvendeztette a világot Hollywood. A *Deep Impact* után szeptember elején becsapódott az *Armageddon* is, Bruce Willis tevékeny közreműködésével.

*

Nézzük először a *Deep Impact* című opuszt. A hazai forgalmazó nem fordította le a címet magyarra, és nekem sincs jobb ötletem. A triviális *Mély Becsapódás* cím helyett talán jobb lenne *A Nagy Vizesgödör*, végtére is az üstökös a Magas-óceánba csobbanik bele, amint azt a film végén megtekinthetjük. Addig azonban sok-sok fertályóra eltelik, miközben a szegény néző ugyancsak küzd az elalvással. Már a kezdés is hallatlanul dinamikus. Egy amatőr csillagász csoport tagja üstökösöt fedez fel a Mizar mellett — a film alapján szabadszemesnek tűnik —, a felfedezés komolyságát azonban erősen csökkenti az a tény, hogy a csoport más tagjai a háttérben az Alfa Centaurit észlelik. A következő snitten anorákos tudós nyüzsög a kissé avított, szegecselt óriástávcső mellett, közben intenzíven e-mailezik, és hirtelen beleüti a szöveget a fejébe az üstökösfelfedező diák üzenete. Az üstökös valóban ott van, és első látásra igen veszélyes. A tudós erősen aggódik, az internet persze lefagy, a tudós kocsiba vágja magát, száguldásba kezd és — amint sejthető — becsapódik az első szembe jövő árokba. A floppy, melyre az értékes adatokat rögzíti, a végtelenbe bucskázik, és soha nem kerül elő, legalábbis ebben a filmben nem. (Lehet, hogy a mozigépész vágta ki?) Pedig a felfedezés valahogy az amerikai elnök tudomására jut (most éppen jószágos négerként fordul elő); aki a soron következő sajtótájékoztatón aztán be is jelenti a baljós égi jelet.

Az izgalmakkal tarkított bóbiskolás közben összefog egy db igazi és egy db rozszant szuperhatalom, és amerikai–orosz koprodukción elindul a Messiás névre keresztelt üstökösromboló, fedélzetén egy rakás nagyszájú fitness boy-jal, egy rokonszenves orosz atomszakértővel és egy veterán holdkompossal. Ez az üstökös egy gonosz üstökös, mert egy nagyszájút kiköp az interplanetáris térbe, egy másik pedig megvakul, pedig mondták neki, hogy ne nézzen a Napba. A veterán manőverezik, közben erősen kopognak a perseidák a karosszérián. A nagy robbantás sikerül ugyan, de az üstökösből nem afrik lesz, hanem inumár két db piszkos hógolyó.

A hógolyókat időnként mutatják is, amint közelítenek az égen, a Capitolium fölött (ott szoktak közelíteni és baljóslatozni), és tuti, hogy nagy balhét fognak csinálni. Pár millió amerikai majd csak valahogy megmentenek a becsapódás káros következményeitől, ezért kisorsolják, hogy ki juthat a Bárka nevezetű föld alatti bunkerba, mely minden jóval el van látva, pár évet kihúznak majd benne a kiválasztottak. Persze a felfedező amatőr gyerek is közéjük sorsolódik. Közben van némi lelki dráma is, mert ezektől olyan emberiek ezek a filmek. Minket azonban az üstökösök érdekelnek. Hopp, a kicsi már be is csapódott! Jön ám a szökőár, pucol a nép, itt bizony a víz az úr! New York felhőkarcolóit úgy sodorja el, mint a gyufaszálakat! (Biztos forrásból tudom, hogy a trükkmester valóban gyufaszálakból építette fel a várost.) De mi lesz a gonoszabbik fragmentummal? Azt elintézi a holdkompos veterán kovboj. Belekormányozza a belibe az atommal töltött Messiást, elpusztul az egész miskulancia, a jutalom egy jó kis meteorzápor, amit a dombtetőn vigyorgó menekültek észlelnek, miközben a völgyben alattomosan nyújtogatja nyelvét az óceán gonosz vize.

Sokak szerint a film legjobb szereplője az 1 km magas vízfal, nagyon jól alakítja a rá osztott szerepet: elnyel mindent! Mintha a színészek is csak effektusok lennének.

Az ember felsóhajt: de nagyon hiányzik innen egy Tom Hanks (Apollo-13) vagy egy Jodie Foster (Kapcsolat), hogy csak az utóbbi évek „tudományosan hiteles” filmjeit említsük.

*

A plakáton Bruce Willis összehúzza szemöldökét, és nagyon csúnyán néz srégen felfelé. Az biztos, hogy ez a hapsi most mindjárt odamegy, és egy jó nagyot bemos annak a kisbolygónak, amelyik ottan settenkedik a kertek alatt. Nem szívesen lennék a helyében! Már-már látom lelki szemeimmel, amint ez a Brúszvilisz olajos, átizzadt atlétaszakfanderben hasal a kisbolygó fején, irtózatosan káromkodik, és egy jó nagy franciakulccsal... Mert hogy korábbi filmjeiben nagyjából ez jelentette a drámai csúcspontot. Lényegét tekintve ez az Armageddon csúcspontja is. Bruce Willis ezúttal olajfűrőmestert alakít, és azért van szükség tudományára, mert a Földet fenyegető kisbolygót atomtöltettel akarják kettéhasítani, és a töltetet jó mélyre kell juttatni. Nem kevesebb, mint 800 lábnyira, ami egy legalább 1000 km-es kisbolygónál nagyon hatásos lehet... A kisbolygó különben ritka ronda példány, kicsit gőzölög, és tele van mindenféle undorító kítüremkedéssel, éles szirtekkel, meredélyekkel. Olyan felrobbantani való, na!

A műfajnak megfelelően egy multiplex moziban tekintetem meg az Armageddon című filmipari terméket. Volt nagy LM, jó nagy hangerő (a robbanások, durranások legalább 90%-ban segítették elő a film élvezetét), a büfében pedig kóla meg popkorn.

Sok-sok érdekes dolgot láttam-hallottam. Arra az érdekfeszítő kérdésre pl., hogy egy Texas méretű aszteroidát miért nem fedeztek fel időben a csillagászok, a NASA illetékesei azt válaszolják, hogy azért, mert a költségvetési támogatás csak az égbolt 3%-ának megfigyelését teszi lehetővé. Emberek! Több támogatást a NASA-nak! (Meg az MCSE-nek is! — szól egy hang a háttérben.)

A világmentő fűrőcsapat — túlnyomórészt börtöntöltelék kinézetű fazonok — számára két teljes hét áll rendelkezésre ahhoz, hogy felkészüljön a nagy utazásra. Mindenféle vicces epizódok után a fiúkat két részletben fellövik. A két spéci űrrepülőgép feltankol a MIR űrrállomáson egy kis üzemanyagot, minek következtében az orosz űrbázis, melyet egy alkoholista benyomását keltő kozmonauta őriz, felrobban, a nézőtér általános derültségétől kísérve. A Csillagok háborúja óta tudjuk, hogy légüres térben is milyen jól terjed a hang, ráadásul fénysebességgel terjed. Azt is tudjuk, hogy az űrhajók kiválóan tudnak manőverezni, az ember nagy megnyugvással látja ebben a filmben is, hogy a második generációs űrrepülőgépek szépen bedölnék a kanyarokban, miközben jól láthatóan ráfekszenek a nagy semmire.

Az izgalmasra hangszerelt leszállás után a hősök egy darabig elszöszmötölnek a kisbolygón, aztán fúrás közben földgázt találnak (miért nem kisbolygógázt?), még jó hogy nem tör fel az olaj, mert tudnivaló, hogy Bruce Willis ahová fúr, ott olaj fakad. Ami a csillagászati-űrkutatói általános marhaságokat illeti, az Armageddon messze túltesz a Deep Impacten. A film talán épp ezért feltűnően sikeres, ami nyilván a szupersztár szerepeltetésének is köszönhető. A meglehetősen szűk színészi eszköztárral felvértezett Willis felett azonban elszállt az idő, immár apaként látjuk viszont. Nagyjából ennyi, amit el lehet mondani művészi fejlődéséről. Ebben a filmben erősen zavaró, hogy Bruce Willist saját csipogó hangján halljuk — mi már szinte megszoktuk, hogy Dörner György kellemes baritonján osztja az igazságot a szupersztár. Willis mindenestre jobban tenné, ha a későbbiekben a Discovery Channel „Olajfűrők” c. sorozatában vállalna narrátori szerepkört.

Mizser Attila